

Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan

BISKOPSMÖTET 2014

Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan

Biskopsmötet 2014

ARTIKELNR: SKI3453

SVENSKA KYRKAN, BISKOPSMÖTET, UPPSALA 2014

PRODUKTION & TRYCK: Ineko

ISSN: 1654-0085

Vapnet på baksidan är ärkebiskopens.

OMSLAGSBILD: Patronhylsekors

FOTO: Magnus Aronson/Ikon

Miljömärkt trycksak, 341 142

Innehåll

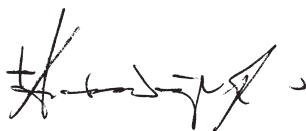
Förord	4
Inledning	6
I Kyrkans uppdrag: för att världen ska leva	9
II Kallelse och tjänst i kyrkan	14
III Uppdraget som präst	20
IV Uppdraget som diakon	33
V Vigningslöftena	43
VI Antagningskriterierna	52
VII Antagning till vigning och tjänst	67

Förord

DENNA SKRIFT HANDLAR om kallelsen till prästens och diakonens uppdrag i Svenska kyrkan. Här beskrivs de två vgningsuppgifterna i perspektiv av kyrkans sändning i relationen mellan Gud och världen, det gemensamma uppdraget i kyrkan och vgningslöftena. Likaså berörs de uppgifter som diakonen och prästen har att utföra i sin tjänst samt hur man genom antagning, studier, examen och vgning förbereds för sitt uppdrag i vgningsstjänsten.

Sedan 1970-talet har successivt ett antagningssystem byggts upp för att pröva och anta prästkandidater. Biskopsmötet gav på 1990-talet ut ett biskopsbrev om att bli präst i Svenska kyrkan där prästens uppdrag, antagningsprocessen och antagningskriterierna beskrevs. Numera används samma antagningssystem för att anta diakonkandidater. Med 1987 års kyrkohandbok infördes parallella vgningsordningar för präst och diakon. Genom 1999 års kyrkoordning blev diakonens uppdrag kyrkorättsligt reglerat från den 1 januari 2000.

Det är min förhoppning att biskopsbrevet ska bli till nytta i de samtal som hålls i församlingar och stift mellan kyrkans företrädare och dem som funderar över eller planerar för en framtid som diakon eller präst i Svenska kyrkan.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anders Wejryd', with a stylized flourish at the end.

Uppsala i december 2013
Anders Wejryd
ärkebiskop

Inledning

VÅRT BISKOPSBREV INLEDS med ett kapitel om kyrkans sändning. Den beskrivs utifrån relationen mellan Gud och världen. Därefter kommer ett andra kapitel om kallelse och tjänst i kyrkan. Avsikten är att ge ett sammanhang för diakonens och prästens uppdrag inom kyrkans vgnings-tjänst, som också inrymmer biskopens uppdrag. Vgningstjänsten är kyrkans och får sin identitet från kyrkans gemensamma uppdrag att dela evangeliet i ord och handling.

I kapitel 3 och 4 beskrivs prästens respektive diakonens uppdrag. I kapitel 5 förklaras innebörden i vgningslöften. Dessa kapitel förmedlar något av en idealbild av uppdragen och är inte skrivna för att ge en bild av en enskild präst- eller diakonkandidat. För dem som arbetar med antagning i vår kyrka ger de en bakgrund. För kandidaterna själva ger biskopsbrevet information om hur vår kyrka ser på prästens och diakonens uppdrag och arbetsuppgifter. Det kan fungera som underlag för samtal om vgningsuppdragen.

Huvudanledningen bakom tillkomsten av detta biskopsbrev är att beskriva kriterierna och den normala modellen för antagning av präst- och diakonkandidater i Svenska kyrkan. Sådana kriterier är av intresse på flera sätt. De ger en bild av prästens och diakonens identitet och vår syn på hur en präst och en diakon

bör fungera och arbeta. Därmed kan de ange vissa referensramar och fungera som rikttningsvisare under antagningsprocessen.

Antagningskriterierna presenteras i kapitel 6. Vissa av dem är mer allmängiltiga och äger relevans för allt människovårdande arbete. Andra kriterier bygger på de specifika krav som uppdragsgivaren ställer och de förväntningar som stift och församlingar har på den som tar emot ett uppdrag. I kapitel 7 ges en allmän presentation av antagningsförfarandet i stiftet med de skillnader som finns. För generella utbildnings- och praktikkrav hänvisas till separat information från Svenska kyrkan på nationell nivå.

I Kyrkans uppdrag: för att världen ska leva

KYRKANS UPPDRAG KOMMER från Gud och syftar till att världen ska leva. Kallelsen till tjänst i kyrkan och därmed också kyrkans vigningstjänst är insatt i Guds relation till skapelsen. Gud vill i sin kärlek rädda världen undan mörkrets makt, från döden till livet hos Gud. Vår beskrivning tar sin utgångspunkt i Guds storhet, suveränitet och självständiga handlande med skapelsen:

Vilket djup av rikedom, vishet och kunskap hos Gud! Aldrig kan någon utforska hans beslut eller spåra hans vägar. Vem kan känna Herrens tankar, vem kan vara hans rådgivare? Vem har skänkt honom något som han måste återgälda? Ty av honom och genom honom och till honom är allting. Hans är härligheten i evighet, amen (Rom. 11:33–36).

Gud vill av kärlek upprätta sitt rike av nåd och barmhärtighet, av rätt, rättfärdighet och rättvisa. Kyrkan är ett redskap för och en försmak av Guds rike, eftersom Gud där ger oss del av sina gåvor och låter oss ana hur Guds rike är när det kommer i sin fullhet.

”Som Guds utvalda, heliga och älskade” benämner Paulus de kristna (Kol. 3:12). Han beskriver kyrkan som Kristi kropp: ”Så utgör vi, fastän många, en enda kropp i Kristus, men var för sig är vi lemmar som är till för varandra.” (Rom.12:5) och vår kallelse är att vara ”Gud till pris och ära” (Ef. 1:12). Som kristna har vi ett gemensamt uppdrag från Gud. Vi är alla kallade att tjäna Gud och varandra. Detta är de döptas och troendes prästdöme.

Grunden för de kristnas kallelse är att Gud har handlat med oss efter sin vilja: ”Välsignad är vår herre Jesu Kristi Gud och fader. I sin stora barmhärtighet har han fött oss på nytt till ett levande hopp genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda, till ett arv som inte kan förstöras, fläckas eller vissna och som väntar på er i himlen” (1 Pet. 1:3-4). Det är Guds frälsningsgärning i Kristus som har lagt grunden till de kristnas kallelse. Genom Jesu död och uppståndelse har vi fått nytt liv och nytt hopp. Kyrkans uppdrag ingår i Guds frälsningshandlande.

Svenska kyrkan som trossamfund är en manifestation av Kristi kyrka och har därför del i Kristi kyrkas uppdrag i världen. Församlingen är i sin tur den lokala manifestationen av kyrkan. I varje församling finns nämligen nådens medel i form av evangelieförkunnelsen, dopet och nattvarden samt en gemenskap av människor.

Kyrkan leder sitt ursprung tillbaka till Jesus Kristus och de första kristna församlingarna. Jesus kallade apostlarna och lärjungarna att förkunna evangelium i ord och handling.

Nådemedlen delades och människorna församlades för gemensamt andligt liv och för att sändas till tjänst. Kyrkan bildas inte genom att människor eller församlingar sluter sig samman. Kyrkan kommer först med evangeliet, sedan grundas församlingen. Så gick det till också i vårt land. Ansgar och andra tidiga missionärer kom som budbärare med det apostoliska budskapet och som bärare av de heliga gåvorna. Församlingar och stift bildades. Det ligger därför en tydlig kyrkosyn bakom den alltjämt gällande ordningen att människor tillhör Svenska kyrkan och *därmed* en församling.

Kyrkan som helhet, varje församling och alla som anförtratts någon särskild uppgift lever av och är beroende av evangeliet. När evangeliet får komma till uttryck talar och handlar kyrkan i enlighet med sitt gudomliga uppdrag.

Församlingar förenade i stift i en episkopal kyrka

Svenska kyrkans sändning kommer till uttryck i församlingar, förenade i stift. Församlingarna är inte isolerade enheter utan inlemmade i stift och Svenska kyrkan som trossamfund. Gemenskapen stannar inte vid landets gränser. Varje gång församlingen lyssnar till Guds ord och ber sker det i den världsvida kyrkans gemenskap. Den som döps i den treenige Guds namn upptas i Kristi kyrka. När nattvardsbordet dukas, tacksägelsen ljuder, lovsången sjungs och de välsignade gåvorna av jordens frukt och människors arbete delas, sker det i de heligas gemenskap som går igenom alla tider och överskrider alla gränser. Församlingen

har helt och fullt ansvar för att dess grundläggande uppgift blir utförd. Uppgiften utförs i vår kyrka som en del av den världsvida kyrkan. Stiftet ska verka för att uppgiften utförs och gemenskapen upprätthålls.

Det innehållsliga sambandet mellan församlingarna, stiftet och kyrkan kommer till uttryck på flera sätt. Bekännelsedokumenten i form av Bibeln, trosbekännelserna och övriga dokument som uttrycker vår kyrkas tro, bekännelse och lära gäller för alla i kyrkan. Gudstjänstordningarna, psalmboken och bönboken hör till dem. Sambandet blir dessutom tydligt genom att präster och diakoner träder in i hela kyrkans tjänst genom att kallas och vigas i stiftet. De går in i livslånga uppdrag med ett eget, personligt ansvar för att förkunna evangelium i ord och handling. De står i en förpliktelse, uttryckt genom vigningslöften, som de kan utkrävas ansvar för. Tillsynen utövas av biskop och domkapitel.

Det finns därmed en skillnad mellan det allmänna prästadömet på dopets grund och den särskilda vigningstjänsten. Enligt artikel IV i den augsburgska bekännelsen från 1530 ges rättfärdiggörelsen för Kristi skull av nåd genom tron utan beroende av människans egna meriter. Av artikel V framgår att huvudmotiveeringen för den särskilda vigningstjänsten i kyrkan är att människan rättfärdiggörs, ges en hel gudsrelation, genom förkunnelsen av evangelium och förvaltandet av sakramenten: ”Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringar

tron, var och när det behagar Gud.” Den särskilda vignings-tjänsten är därför till för att människorna i församlingen ska komma till tro och leva i tro.

Församlingens grundläggande uppgift

Kyrkan och varje församling ska gestalta evangelium i ord och handling. I kyrkoordningen konkretiseras församlingens grundläggande uppgift som att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Det är en uppgift – inte fyra uppgifter. Däremot finns det fyra dimensioner av den enda uppgiften.

Uppgiften gäller kyrkans sändning och församlingens liv. Det är inte verksamheter som anges. Gudstjänsten äger rum under helgdagar och veckans övriga dagar, i kyrkorum och vardagsliv. Undervisningen består av ett delande av budskapet och det livslånga lärande som kännetecknar varje människas och kristens liv. Diakonin och missionen står för den kärlekstjänst och det vittnesbörd som hör till församlingens identitet. För att lokalförsamlingen ska vara en manifestation av kyrkan fordras att gudstjänst, undervisning, diakoni och mission är en levande realitet i församlingen.

II Kallelse och tjänst i kyrkan

Gemensamma inledningsord vid vigning

*Kyrkan är Guds folk, Kristi kropp,
ett tempel av levande stenar, där Kristus är hörnstenen.
I detta Guds folk, där vi alla genom dopet är kallade
att föra ut evangelium i hela världen,
har diakonen/prästen ett särskilt uppdrag.*

*Åt er skall nu anförtras uppdraget att vara diakon/präst.
Möt era medmänniskor med varsamhet och aktning.
Sök Guds viljas väg tillsammans med dem
och sträva efter att låta tro, lära och liv bli ett.*

Ett gemensamt uppdrag på dopets grund

Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst som förenar alla i församlingen. I dopet kallas människor till ett liv i gemenskap med Kristus, till att vara trons vittnen och sina medmänniskors tjänare. Kallelsen grundas i Guds eget handlande. Den avser livet i dess helhet och fullföljs på många sätt. I det vanliga mänskliga livet, i arbete, familjeliv, föreningsengagemang och mänskligt umgänge har var och en att leva i kallelsen att tjäna

FOTO: MAGNUS ARONSON/IKON

sin nästa och kämpa mot de krafter som hotar att bryta ned både människor och natur.

Kallelsen i dopet får näring av livet i kyrkan och ger delaktighet i församlingens grundläggande uppgift – att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Kyrkan är gudstjänstgemenskap – i gudstjänsten församlas människor och sänds ut i tjänst. För att församlingen ska kunna fullgöra sitt uppdrag behövs människor som är beredda att gå in i olika uppgifter som ledare, medarbetare och förtroendevalda.

Alla döpta har en kallelse att förmedla evangeliet, att följa Kristus och att vittna i världen. Svenska kyrkan behöver dessutom medarbetare som har sin anställning i kyrkan. Församlingen är och ska vara den rekryterande miljön där människor mottas och bekräftas i sin kallelse. Det är viktigt att församling, anställda och medlemmar, ser och förstår sitt ansvar och sin möjlighet att uppmuntra och kalla unga, och äldre, som kan bli goda medarbetare i kyrkans tjänst.

Kallelsen till särskild tjänst

Allt sedan apostlarnas tid har Guds folk inom sig kallat och valt ut personer som genom handpåläggning och bön getts särskilda uppdrag. Vigningen bekräftar och ger uttryck för kallelsen till livslång tjänst i ett uppdrag som fullgörs i och för församlingen. Vigningslöftena innehåller en förpliktelse för den som vigs att troget stå till förfogande som tjänare åt evangelium. Den särskilda vigningstjänsten finns för att kyrkan behöver männ-

iskor som är förpliktade att i trohet mot hennes tro, bekännelse och lära ta ett särskilt ansvar för de gemensamma uppgifterna. Att vara vigd till ett uppdrag i kyrkan ger ingen andlig kvalitet som särskiljer. Det är inte heller något som den enskilde förfogar över som någon form av personlig egendom.

Att somliga genom kyrkans vigningshandlingar ges särskilda uppdrag fräntar inte övriga från att gå in i den kallelse som de fått i dopet. Uppdragen definieras inte på ett exklusivt sätt. Det är innehållet i dem som är avgörande, inte vad någon får göra till skillnad från andra. Den som är vigd till tjänst har heller inte en högre andlig kvalitet än andra döpta.

Kallelsen till särskild tjänst i kyrkan har liksom dopet sitt ursprung i Gud. Den har både en yttre och en inre dimension. Kyrkan förmedlar den yttre kallelsen, medan den kristna människan tar emot och bär den inre kallelsen. I den lutherska traditionen betonas den yttre kallelsen. Visserligen finns i varje vilja till tjänst personliga motiv, men ytterst handlar alltid uppdraget om att finnas i Guds tjänst för människors och för världens skull.

De som vigs till tjänst i kyrkan är tjänare åt evangelium. När kyrkan kallar till uppdragen som präst och diakon hör detta därför samman med församlingens grundläggande uppgift. Genom gudstjänst, diakoni, undervisning och mission ska människor komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

Vigningshandlingarna i 1987 års kyrkohandbok inleds med en förklaring om vinningarna och uppdragen inom den tredade vinningstjänsten:

Kyrkans vinningshandlingar är ett uttryck för att Kristus genom Anden inom Guds folk för evangeliets skull kallar människor till livslång tjänst. Denna kallelse bekräftas genom kyrkans vinning.

Vinningarna till biskop, präst och diakon är likvärdiga uttryck för evangeliets fullhet och för kyrkans uppdrag utifrån detta evangelium, som skall gestaltas i såväl ord som handling.

Genom att avlägga vinningslöftena förklarar kandidaterna sin villighet att med Guds hjälp fullgöra uppdraget som präst eller diakon. Genom att bekänna sin kristna tro betygar de sin samhörighet med och anslutning till den apostoliska tron. Genom handpåläggning och bön om Andens närvaro avskiljs de för sitt uppdrag och tas i anspråk för tjänst i Kristi kyrka.

III Uppdraget som präst

Inledningsord vid prästvigning

*En präst skall predika Guds ord och förvalta sakramenten,
leda församlingens bön
och tillbedjan i gudstjänsten,
undervisa och utöva själavård
och så vara en herde för Guds hjord.*

*En präst skall i sitt uppdrag¹ leva som Kristi tjänare,
öppen för människors behov
och i sitt sinne vara vänd till Gud och hela skapelsen.
Med trohet och klokhet skall prästen ge Guds folk
vad det behöver för att renas och mogna i tron,
så att Guds kärlek blir synlig i världen.*

¹ I 1987 års vigningsordning används ordet "ämbete", vi använder här "uppdrag" med hänvisning till den kyrkorättsliga regleringen i 1999 års kyrkoordning av de tre uppdragen inom kyrkans vigningstjänst.

Inledningsord om prästens uppdrag i kyrkoordningen

Prästens uppdrag är ett tecken på att den kristna församlingen och tron får sin andliga näring när Ordet förkunnas och sakramenten delas ut.

Som Verbi Divini Minister (det gudomliga ordets tjänare) skall prästen i trohet mot sitt uppdrag förkunna evangeliet rent och klart, genom dopet föra nya människor till kyrkans gemenskap, leda firandet av den heliga måltiden och förmedla förlåtelse, tröst och hopp.

Prästen skall uppbygga och undervisa församlingen i tron, ge själavård och utrusta för vittnesbörd och tjänst i världen. Prästen är församlingens tjänare och samtidigt en herde för församlingen. (KO, sjunde avd.)

Uppdraget och arbetsuppgifterna

Att vara präst är en livshållning, grundlagd i kallelse och sändning. I vigningsordningen uttrycks detta med följande ord: ”En präst skall i sitt uppdrag leva som Kristi tjänare, öppen för människors behov och i sitt sinne vara vänd till Gud och hela skapelsen. Med trohet och klokhets skall prästen ge Guds folk vad det behöver för att renas och mogna i tron, så att Guds kärlek blir synlig i världen.” Prästen har ett andligt ledaruppdrag i och för församlingen tillsammans med övriga medarbetare och

förtroendevalda. Genom själavård och bikt, förkunnelse och förvaltande av sakramenten skapas de platser där människan blir delaktig av Guds nåd. Prästens uppgift att finnas till för församlingen kan beskrivas som ett herdeuppdrag där prästen är kallad att i kärlek leva bland människor, se och bejaka andras och sina gåvor. Förbön för medarbetare och församling måste därför prägla prästens gärning. Som med-lemmar i samma kropp är alla givna till varandra av Gud som medarbetare i Guds rikes tjänst.

Prästens uppdrag i vigningstjänsten gäller således prästens hela liv, både inom och utom tjänsten sådant det konkretiseras i olika arbetsuppgifter, tjänster och befattningar och formaliseras i befattningsbeskrivningar. Även den präst som har annan anställning än i församling tillhör ändå en församling och har att förvalta sitt uppdrag. Det är viktigt att kyrkoherden och prästen tillsammans finner former för hur detta ska gestaltas. Prästens uppdrag med alla dess skiftande uppgifter ska präglas av att prästen är Kristi sändebud, satt att utöva tjänsten så att Gud blir ärad, kyrkan uppbyggd och Guds vilja förverkligad i världen.

Ett antal uppgifter som prästen har att utföra i församlingen är gemensamma för alla församlingsmedarbetare. Prästens särskilda kompetens är att vara teolog med kunskaper i Bibeln, kyrkans trostradition, kyrkans historia och religionens roll i samhälle och värld. Som teolog ska prästen sedan i olika uppgifter tolka, förmedla och gestalta den kristna tron.

Fem grundläggande arbetsuppgifter ger prästens uppdrag dess identitet.

Förkunnare

Prästen kallas även *Verbi Divini Minister*, det gudomliga Ordets tjänare. Redan det markerar att förkunnelsen är en av prästens huvuduppgifter. Denna innebär att Guds ord ska förkunnas ”rent” i trohet mot uppenbarelsen i skriften och vittnesbördet i vår kyrkas bekännelse så att evangeliet inte förvanskas och ”klart” så att det blir begripligt. Prästen ska så vara en andlig ledare och medvandrare.

I den lutherska traditionen betonas det förkunnade, levande ordet särskilt starkt. Ordet ska vara i svang. Att förkunna innebär att utifrån teologisk kunskap, personlig tro och egen erfarenhet tolka och levandegöra Guds ord i den samtida kontexten.

Uppgiften att förkunna fullgörs i första hand i predikan. Att predika är ansvarsfullt. Här finns makt att inkludera eller exkludera, befria eller döma, förmedla nåd eller moralisera.

I predikan ska Kristus inkarneras så att människor kan förstå sina liv utifrån att vara Guds älskade, förlåtna, försonade och befriade. Prästen måste avsätta betydande del av sin arbetstid till predikoförberedelse, vilket i sin tur kräver att prästen vårdar sitt andliga liv genom personlig bön och bibelläsning, egen teologisk och andlig fördjupning. Då bibelordet alltid måste relateras till den tid och plats där det förkunnas, behöver prästen för att kunna lösa denna uppgift erfarenhet av och kunskap om människors livssituation i församlingen och samhället i stort. I ett liv där man delar varandras livsvillkor sker ett viktigt lärande. Utifrån denna erfarenhet och kunskap måste prästen, tillsammans med kyrkan

som helhet, göra en analys av det samhälle och den värld i vilken kyrkan är satt att verka.

En viktig förkunnelsesituation är de kyrkliga handlingarna. Här ska prästen på ett varsamt sätt lyfta fram det personliga i situationen, men med tydlig gräns mot privata förhållanden som kan ha kommit fram i kontakten inför den kyrkliga handlingen. Prästen ska visa på Guds närvaro och omsorg. På ett särskilt sätt kräver den uppgiften att prästen gett sig tid att lyssna till människors berättelser så att det förkunnade evangeliet tydligt får vittna om hoppets Gud i deras unika situation. Det personliga samtalet som föregår den kyrkliga handlingen har både ett eget värde i att vara relationsbyggande och ett värde som förberedelse för att göra den kyrkliga handlingen förstådd och möjlig att vara delaktig i.

Uppgiften som förkunnare fullgörs också utanför gudstjänstens ram; i det personliga mötet med människor emellan, i det själavårdande samtalet, i samhällsdebatten samt i ekumeniska och interreligiösa möten. För förkunnarens trovärdighet är det viktigt att ord och handling uttrycker samma budskap. Våra liv förkunnar tillsammans med våra ord.

Liturg

Liturgi kommer ur det grekiska ordet leitourgia, ”det som hör folket till”, ”tjänst åt folket”. I liturgin gestaltas mötet mellan jord och himmel, tid och evighet, människa och Gud, människa och människa, människan och den övriga skapelsen. Att vara liturg innebär att leda församlingen i bön, tillbedjan och lovsång.

I vigningen har prästen anförtratts uppdraget att rätt förvalta sakramenten. Detta är ett ansvar som kräver teologisk kunskap, förankring i kyrkans tradition och pastoral skicklighet.

Riten är central i människors liv. Den är för många ett sätt att med eller utan ord tolka livets skeden, gestalta samhörighet och uttrycka sin sorg eller glädje, ångest eller lycka. Riten ska därför utföras med stor varsamhet och öppenhet. Prästen måste också i riten förhålla sig till rummet i vilket de liturgiska uttrycken gestaltas.

Liturgen står i församlingens mitt och firar tillsammans med församlingen alltid en hela kyrkans gudstjänst. Beredelsen inför och genomförandet av gudstjänsten bör därför präglas av vissheten om att varje jordisk gudstjänst är en återklang av den ständigt pågående himmelska lovsången.

Liturgin är ett gemensamt skapande. Gudstjänstens drama utspelas mellan präst och församling med deras olika liturgiska uppgifter. Det faktum att gudstjänsten är hela församlingens gudstjänst måste genomsyra förberedelserna och gestaltningen av den. Det är angeläget att prästen är lyhörd för församlingens speciella behov, tradition och profil och söker engagera många att aktivt medverka i gudstjänsten. Prästen ansvarar för gudstjänsten och har till uppgift att samordna arbetet och tillföra sitt teologiska kunnande och ett pastoralt perspektiv. Såväl för samordningen som de specifikt prästerliga uppgifterna krävs god andlig och praktisk förberedelse.

Lärare

En präst är en lärare i sitt uppdrag. För prästen är det inte en yrkestitel. Det är snarare en kompetens som leder till ett förhållningssätt. Som andlig ledare i församlingen har prästen ett särskilt ansvar för undervisningen i den kristna tron. Den uppgiften hänger djupast sett samman med uppgiften att förkunna och det läroansvar som prästen förpliktigar sig till i vigningen.

Det finns knappast någon praktisk verksamhet där prästen inte har en pedagogisk roll. I ledarskap, liturgi, gudstjänst, självård, kyrkoråd/församlingsråd och i arbetet bland barn och unga har prästen uppdraget att dela evangeliet. I den pedagogiska uppgiften ligger att se människors potential till utveckling och växt, det är att se grupper och de inneboende processerna ur ett förändringsperspektiv, att stimulera nyfikenhet och upptäckarlust. Varje präst behöver därför ha en grundläggande pedagogisk reflektion för att fungera som möjliggörare och utvecklare.

I många församlingar finns, vid sidan om prästen, andra anställda med undervisningsuppgifter och pedagogisk utbildning. Det är viktigt att prästen tillsammans med övriga medarbetare står i ett livslångt lärande, är lyhörd och tar till vara medarbetarnas kompetens.

Församlingen som helhet har ansvar för undervisningen av de döpta och av dem som förbereder sig för dop. Prästens uppdrag är att på ett engagerat och ansvarsfullt sätt medverka till att denna undervisning påbörjas i kontakten med dem som ska döpa sitt barn eller i samtalen med den unga eller vuxna dopkandidaten.

Undervisningen bedrivs i många olika sammanhang. Förutom i gudstjänsten sker det exempelvis i barn-, konfirmand-, ungdoms- och föräldragrupper eller i uppgiftsbestämda grupper som bibelstudiegrupper, katekumenatsgrupper, alphagrupper, grupper av förtroendevalda eller syföreningar. Det är också viktigt att i församlingarnas många öppna verksamheter se möjligheter att förmedla kunskap om kyrkans kulturarv, traditioner och spiritualitet. I undervisningsverksamheten i församlingarna finns ett stort behov av utveckling där prästen måste ta ett aktivt ansvar.

Själavårdare

Ett själavårdande förhållningssätt bör prägla prästens hela gärning. Genom att i mötet med andra på en gång vara i vigningstjänst och medmänniska ska prästen skapa det förtroende som banar vägen för den enskilde att söka upp honom eller henne för själavård. Prästen ska tjäna så att Kristi röst blir hörd och igenkänd.

Själavårdens viktigaste redskap är samtalet, bikten och bönen, redskap som ska brukas under stort ansvar. Själavården kan ha olika karaktär som kräver olika förhållningssätt och ramar. Själavården kan vara bearbetande, problemlösande, krishanterande eller andligt vägledande. Prästen har absolut tystnadsplikt gällande bikt och enskild själavård. Det är därför avgörande att prästen orkar ta emot förtroenden och leva med det som både kan vara svårt att höra och bära. Av den anledningen behöver den själavårdande prästen också själv själavård och personlig handledning.

Att ta emot andra människors förtroenden är något av det mest ansvarsfulla en präst kan göra. Självården har speciella förutsättningar och ställer egna krav. Det är nödvändigt att prästen lyssnar och förmår lyssna sig in i situationen under samtalet. Det nära och förtroliga samtalet skapar starka band och öppnar för många känslor. Det är nödvändigt att prästen förmår hantera frågor om närhet och distans samt den makt som ligger i att vara hjälpare. I relationer som berör människors inre finns alltid en frestelse att bruka makt. Både den makt som bygger på önskan att vara behövd, uppskattad och älskad och den makt som bygger på behov att kontrollera och styra. Det är lätt att makt blir ersättning för den svåra uppgiften att älska. Ibland tycks det lättare att vilja vara gud än att älska Gud. Lättare att försöka kontrollera människor än att älska dem.

Men prästen är inte bara en bland många andra människovårdare. Självården har en egen identitet. Självvård är teologi i personlig kontext. Här ska evangeliet tolkas i den enskilda människans liv. Självvårdens utgångspunkt är tron på Guds närvaro och omsorg om varje människa. I självvårdarens attityd och förhållningssätt ska Guds upprättande och helande kärlek ta sig uttryck. Att vara självvårdare är inte liktydigt med att vara psykolog och terapeut, även om insikter i psykologi och samtals-teknik är viktiga för prästen. För självvårdaren är det viktigt att känna igen psykiska och somatiska sjukdomstillstånd för att kunna hjälpa på ett adekvat sätt. Samtidigt måste prästen avstå från att gå över gränsen till det medicinska området och istället

förmedla kontakt med psykologisk, terapeutisk eller psykiatrisk sakkunskap, då detta är motiverat.

Ledare

Att vara präst är också att vara ledare. Det är en ofrånkomlig uppgift. Det kan vara ett formellt ledarskap eller ett informellt. I vissa befattningar innebär också ledarskapet ett chefskap. Alla de skiftande ledaruppgifterna kan ses som ett andligt ledarskap och är nära förbundet med att också vara förkunnare, liturg, lärare och själavårdare.

Kyrkan behöver goda, ansvarsfulla, sanningssökande och trovärdiga ledare. En ledare har att vara trogen kallelsen och uppdraget. Genom den teologiska helhetssyn som varje präst bör ha utifrån teologiska kunskaper, egen andlig erfarenhet och tro samt öppenhet mot det samhälle och den tid han eller hon verkar i, blir det andliga ledarskapet tydligt och vinner trovärdighet.

Ledarskapet har central betydelse och innebär ett särskilt ansvar. I uppgiften att vara arbetsledare ligger ett ansvar för bl.a. planering, delegering och personalvård. En god ledare kan inspirera människor, få människor att växa, få verksamheter att blomstra samt främja gemenskap och arbetsglädje. För fullgörandet av det gemensamma uppdraget är det viktigt att arbetsledaren tar tillvara de kunskaper och färdigheter som de enskilda medarbetarna har. I varje ledaruppdrag finns ett sammanhang av medarbetarskap.

Det är idag en självklarhet att ett allt mer krävande ledarskap behöver sin speciella kompetens. Därför behövs också påbyggnadsutbildningar och mentorskap för att arbetsledare ska stå i den utveckling som behövs. En arbetsledare som utvecklas får också ett medarbetarlag som utvecklas. Här är förstås viktigt att arbetsledaren ser sin särskilda roll utifrån sitt uppdrag att vara ledare i kyrkan. I alla sammanhang har ledaren att bära organisationens vision.

Som församlingens ledare har kyrkoherden ett särskilt ansvar att tillsammans med förtroendevalda och övriga medarbetare ange målet och visa vägen för församlingen. Det innebär att vara analytiker, visionär, strateg och pedagog. Kyrkans vision styrs av visionen om Guds rike.

IV Uppdraget som diakon

Inledningsord vid diakonvigning

*En diakon skall uppsöka, hjälpa och stödja dem
som är i kroppslig och själslig nöd,
ge kristen fostran och undervisning i tron,
i församling och samhälle
vara ett barmhärtighetens tecken
och i allt tjäna Kristus i sin nästa.*

*En diakon skall leva som Kristi tjänare
och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek.
Diakonen skall försvara människors rätt,
stå på de förtrycktas sida
och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott,
så att Guds kärlek blir synlig i världen.*

Inledningsord om diakonens uppdrag i kyrkoordningen

*Diakonen är genom sin gärning ett barmhärtighetens
tecken i både församlingen och samhället.*

*Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar,
särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar*

beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar.

Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar. (KO, sjunde avd.)

Uppdraget och arbetsuppgifterna

Att vara diakon är en livshållning, grundlagd i kallelse och sändning. I vigningsordningen uttrycks detta med följande ord: ”En diakon skall leva som Kristi tjänare och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek. Diakonen skall försvara människors rätt, stå på de förtrycktas sida och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott, så att Guds kärlek blir synlig i världen.”

De första kristna församlingarna såg som sin kallelse att med Kristus som förebild låta livet stå i Guds tjänst för medmänniskornas skull. Jesus förkroppsligade evangeliet och visade med sina ord och handlingar att han var sänd av Gud. Han hade ständigt omsorg om den enskilda människan. Det han sade och gjorde uttryckte denna omsorg: ”Han vandrade omkring i hela Galiléen och undervisade i synagogorna, förkunnade budskapet om riket och botade alla slags sjukdomar och krämpor bland folket” (Matt. 4:23). Församlingen skulle därför leva i diakoni. Särskilda grupper medarbetare växte med tiden fram med det

FOTO: MAGNUS ARONSON/IKON

karitativa tjänandet som huvuduppgift. De befriade inte församlingen från diakonalt ansvar utan ledde och inspirerade det diakonala arbetet.

Diakonens uppdrag i vår kyrka är ett karitativt ledar- och omsorgsuppdrag i och för församlingen. Diakonens uppgift är att synas i det offentliga rummet. Diakonen är kallad att i kärlek och förbön finnas bland människor, se och bejaka andras och sina egna gåvor. Som med-lemmar i samma kropp är alla givna till varandra av Gud som medarbetare i Guds rikes tjänst.

Diakonens uppdrag i vigningstjänsten gäller således diakonens hela liv, både inom och utom tjänsten sådant det konkretiseras i olika arbetsuppgifter, anställningar och befattningar och formaliseras i befattningsbeskrivningar, arbetsinstruktioner och arbetstider. Även den diakon vars befattning inte är direkt församlingsrelaterad tillhör en församling och har att förvalta sitt uppdrag. Det är viktigt att kyrkoherden och diakonen tillsammans finner former för hur detta ska gestaltas. Diakonens gärning ska genomsyras av att diakonen är Kristi sändebud.

Fyra grundläggande arbetsuppgifter ger diakonens uppdrag dess identitet.

Röstbärare

I församlingens uppdrag finns en profetisk dimension som innebär att ge röst och livsutrymme åt de utsatta. I det ingår att analysera sociala och politiska skeenden samt själv vara en förändringsaktör och opinionsbildare. Diakonen är den som ofta

får ta ett särskilt ansvar för att denna uppgift fullgörs och blir därmed församlingens röstbärare. Diakonen ska hävda människans oändliga värde oberoende av personliga förutsättningar och prestationer. Alla människor ska behandlas med värdighet. Uppdraget innebär att kämpa för rättvisa, barmhärtighet och delaktighet samt att värna skapelsen och en hållbar utveckling. Diakonen ska verka för att Guds rike – där Guds vilja sker – görs alltmer synligt i samhället.

Diakonen ska sträva efter att människors grundläggande samhälleliga rättigheter tas tillvara så att alla får möjlighet till ett människovärdigt liv.

Diakonens uppdrag som röstbärare innebär en skyldighet att protestera när människovärdet kränks och människor inte behandlas på ett värdigt sätt. Det kan ske genom att delta i offentlig debatt, föra samtal med samhällsföreträdare eller bistå en medmänniska i kontakt med myndigheter. Diakonen ska uppmärksamma sådana strukturer i samhället som leder till allvarliga problem för enskilda eller grupper i samhället. Diakonen ska visa på en framtid där det finns en plats för alla att leva ett gott liv efter sina förutsättningar och behov.

En viktig dimension av det diakonala uppdraget är att utrusta människor och ge dem kraft att förändra sin situation och ta ansvar för sitt eget liv.

Diakonen ska omsätta evangeliet i handling genom att värna dem som Jesus kallar sina minsta, ge röst åt dem som inte hörs, försvara utsatta, stödja dem som behöver livskraft och värna skapelsen.

Ledare

Diakonen vigs till diakonal ledare och ska i sitt uppdrag vara ett tecken för församlingens kallelse att leva i diakoni med omsorg om medmänniskan. Guds kärlek ska förmedlas genom ett tjänande bland människor. Uppdraget innebär att leda församlingens diakonala verksamhet och rusta församlingsmedlemmarna att bry sig om sin nästa. Det bör ske genom att exempelvis skapa mötesplatser, nätverk och olika verksamhetsgrupper. Det handlar om att hålla samman flera perspektiv: struktur, grupp och individ.

Gudstjänst och diakoni hör samman. Diakonens uppgift är att göra människors utsatthet tydlig i församlingens gudstjänstfirande och att i utsattheten visa mot Ordet och sakramenten.

Till diakonens uppgifter hör alltså att föra in den diakonala dimensionen i gudstjänstlivet. Även om särskilda liturgiska uppgifter inte är avdelade för diakonen, är det nödvändigt att diakonen i likhet med övriga i församlingen är förankrad i gudstjänsten. Diakonen kan delta på olika sätt i gudstjänsten och ska medverka till att livsvillkor och sociala utmaningar kommer till uttryck och att gudstjänsten blir en sändning till tjänst i vardagen. Diakonin i vardagen kan ses som liturgin efter liturgin. Därför bör den också gestaltas i gudstjänsten och få sin sändning där.

Själavårdare

Ett själavårdande förhållningssätt bör präglade diakonens hela gärning. Genom att i mötet med andra på en gång vara i vig-

ningstjänst och medmänniska ska diakonen skapa det förtroende som banar väg för den enskilde att söka upp honom eller henne för själavård. Diakonen ska tjäna så att Kristi röst blir hörd och igenkänd.

De viktigaste redskapen för diakonens själavård är samtalet och bönen, redskap som ska brukas under stort ansvar. Själavården kan ha olika karaktär som kräver olika förhållningssätt och ramar. Själavården kan vara bearbetande, problemlösande, krishanterande eller andlig vägledande. Diakonen har enligt kyrkoordningen tystnadsplikt för enskild själavård med den begränsningen att den inte är absolut. Det finns fyra undantag när tystnaden får eller ska brytas, vilket framgår av förklaringen till det tredje vigningslöftet i nästa avsnitt. Det är avgörande att diakonen orkar ta emot förtroenden och leva med det som både kan vara svårt att höra och bära. Av den anledningen behöver den själavårdande diakonen också själv själavård och personlig handledning.

Uppgiften att vara själavårdare är djupt meningsfull. Samtidigt har den speciella förutsättningar och ställer egna krav. Det är viktigt att diakonen förmår lyssna sig in i situationen under samtalet. Det nära och förtroliga samtalet skapar starka band och öppnar för många känslor. Det är nödvändigt att diakonen förmår hantera frågor om närhet och distans samt den makt som ligger i att vara hjälpare. I relationer som berör människors inre finns alltid en frestelse att bruka makt. Både den makt som bygger på önskan att vara behövd, uppskattad och älskad och den makt som bygger på behovet att kontrollera och styra.

Diakonen är inte bara en bland många andra människovårdare. Självården har en egen identitet. Den är teologi i personlig kontext. Självårdens utgångspunkt är tron på Guds närvaro och omsorg om varje människa. I självårdens attityd och förhållnings-sätt ska Guds upprättande och helande kärlek ta sig uttryck. Att vara självvårdare är inte liktydigt med att vara psykolog och terapeut, även om insikter i psykologi och samtalsteknik är viktiga för diakonen. Självvårdaren bör känna igen psykiska och somatiska sjukdomstillstånd för att kunna hjälpa på ett adekvat sätt. Samtidigt måste diakonen avstå från att gå över gränsen till det medicinska området och istället förmedla kontakt med psykologisk, terapeutisk eller psykiatrisk sakkunskap, då detta är motiverat.

Undervisare

En diakon har också en undervisande uppgift i sitt uppdrag, vilket särskilt betonas i vigningsordningens ord: ”ge kristen fostran och undervisning i tron”. Det handlar främst om undervisning i den kristna tron ur ett diakonalt perspektiv, där frågor om rättvisa, barmhärtighet och delaktighet lyfts fram. I personliga möten, grupper för olika åldrar, självvård och gudstjänst sker detta. Att vara undervisare i den här betydelsen är att se människors potential till utveckling och växt, att se grupper och de inneboende processerna ur ett förändringsperspektiv och att stimulera nyfikenhet och upptäckarlust. Varje diakon behöver därför ha en grundläggande pedagogisk reflektion för att fungera som möjliggörare och utvecklare.

Som diakon har man ett ansvar för att dela den kristna tron. I många församlingar finns andra anställda med undervisningsuppgifter, inte minst de med gedigen pedagogisk kunskap. För diakonen är det viktigt att samverka med dem samt själv stå i ett livslångt lärande och vara lyhörd för medarbetarnas kompetens.

Församlingen som helhet har ansvar för undervisningen av de döpta och de som förbereder sig för dop. Undervisningen bedrivs i många olika sammanhang. I varje församling ska finnas platser där det är möjligt för människor att personligt dela tankar om tro och liv.

I det diakonala mötet står människan, och hennes behov och längtan, i centrum oberoende av personliga förutsättningar, livsåskådning och religion. Diakonen går in i det mötet för medmänniskans skull. Drivkraften är inte att omvända till kristen tro. Däremot har diakonen kallelsen att erbjuda möjligheter för den som vill gå vidare att finna vägar in i kyrkans liv och till en personlig kristen tro.

V Vigningslöftena

Första vigningslöftet: Trohet i uppdraget

*Vill ni i Guds den treeniges namn
åta er uppdraget att vara präst respektive diakon
och utöva detta så,
att Gud blir ärad, kyrkan uppbyggd
och Guds vilja förverkligad i världen?*

Uppdraget i vigningstjänsten är givet av kyrkan och ytterst av Gud själv. Av prästen och diakonen förväntas därför trohet mot uppdraget. Den innebär en livslång strävan att göra allt till Guds ära. Kravet på trohet i tjänsten har sin grund i Jesu egen befallning. Han anger nämligen trohet och pålitlighet som det första kravet på förvaltare och tjänare. Det är inte fråga om överkrav utan innebär att diakonen och prästen ska göra bruk av sina i skapelsen givna gåvor och utveckla sin förmåga att trofast fullfölja det uppdrag som de tagit emot. Löftet uttrycker en viljeyttring, viljan att troget tjäna.

Till troheten hör att kyrkan ställer krav på att prästen och diakonen fullgör de uppgifter som ingår i uppdraget, men också att de klokt förvaltar sina krafter och övriga resurser. Det innebär exempelvis att de inte endast har en rätt utan även en

skyldighet att vårda sin inre och yttre hälsa. I uppdraget ligger också att i sin tjänst bygga Guds kyrka tillsammans med alla döpta.

Löftet om trohet kan avges i trygghet. Prästen och diakonen är insatta i uppdrag inom en apostolisk tjänst som förmedlas från generation till generation. Uppdragen förmedlas av kyrkan i vigningen genom handpåläggning och bön när kyrkans kallelse har mött den personliga kallelsen. Det är vår tro att Gud handlar.

Andra prästlöftet: Fasthet i tron och förvaltningen av sakramenten

*Vill ni stå fasta i kyrkans tro,
rent och klart förkunna Guds ord,
så som det är oss givet i den heliga Skrift
och så som det är omvittnat i vår kyrkas bekännelse,
och rätt förvalta sakramenten?*

För att kunna stå fast i kyrkans tro behöver prästen teologisk kunskap och andlig mognad. Kunskapen om kyrkans tro, bekännelse och lära, som förvärvas genom utbildning, fortsatta studier och teologisk reflektion, behöver ständigt fördjupas så att de teologiska frågeställningarna kan bearbetas på ett sakligt sätt.

Den andliga mognaden förutsätter att grundläggande teologisk kunskap integreras med personligheten. Prästen ska ständigt sträva efter att umgås med Gud, fördjupa sin teologiska kunskap och mänskliga klarsyn för att mogna till andlig insikt

och leva under den heliga Andens ledning. Den som går in i uppdraget som präst behöver vara medveten om denna grundläggande förutsättning.

Det andra prästlöftet innehåller tre led som alla förutsätter teologisk kunskap och andlig mognad. Inledningsvis lovar prästen att stå fast i kyrkans tro. Det är alltså fråga om en livshållning, om att hålla sig till det evangelium som blivit kyrkan anförtrott. Kyrkans tro är större än prästens personliga tro och ställningstaganden. Det är en källa till frimodighet att prästen i likhet med andra kristna kan stämma in i kyrkans bekännelse.

Löftets andra led talar om att prästen rent och klart ska förkunna Guds ord så som det är givet i den heliga Skrift och omvittnat i vår kyrkas bekännelse. Vår kyrka står i en evangelisk-luthersk tradition och vill i sin tro, bekännelse och lära vara trogen den apostoliska tron och manifestera sin samhörighet med den världsvida kyrkan. Att rent och klart förkunna Guds ord innebär därför att utan förvanskning och tillägg förkunna evangelium. Evangeliet ska bli begripligt. Prästens uppgift är att förkunna och personligt vittna om kyrkans tro, utan att det blir vittnesbörd om egna personliga ställningstaganden. Därför är det viktigt att kyrkans tro är personligt integrerad.

Det tredje ledet talar om den rätta förvaltningen av sakramenten, alltså att dessa delas ut i enlighet med evangelium, så som Kristus instiftat dem. Till den rätta förvaltningen hör också att församlingen får hjälp att bruka dem.

Andra diakonlöftet: Fasthet i tron och tjänandet

*Vill ni stå fasta i kyrkans tro,
hjälpa dem som behöver er tjänst
och stå på de förtrycktas sida?*

Inledningsvis lovar diakonen att stå fast i kyrkans tro. Det är alltså fråga om en livshållning, om att hålla sig till det evangelium som blivit kyrkan anförtrött. Kyrkans tro är större än diakonens personliga tro och ställningstaganden. Diakonen kan därför med frimodighet stämma in i kyrkans tro.

Diakonen står i kärlekens tjänst med uppdrag att tjäna bland medmänniskor. Löftet innebär att låta deras behov vara avgörande när uppdraget fullgörs. De utsatta ska stå i fokus. Därför finns en profetisk dimension i uppdraget: diakonen ska hävda människans värde och rätt att behandlas med värdighet samt kämpa för rättvisa och delaktighet för alla.

Det andra diakonlöftet förutsätter att diakonen förmår skilja på å ena sidan sina egna behov och ställningstaganden och å andra sidan medmänniskors behov och kyrkans bekännelse.

Tredje vigningslöftet: Lojalitet och solidaritet

*Vill ni i er tjänst följa vår kyrkas ordning,
iaktta den tystnadsplikt som åvilar en präst
respektive en diakon
och förverkliga er kallelse med Kristus som förebild?*

Lojaliteten avser Svenska kyrkan och hennes ordning. Ytterst gäller den Kristus. Solidariteten kommer till uttryck i prästens och diakonens förhållande till stift, församlingar och medarbetare av olika kategorier. De ansvarar inför biskop och domkapitel för hur de förvaltar sina uppdrag och ska vara lojala mot sina närmaste ledare och arbetsledare.

Lojaliteten och solidariteten hör nära samman men innebär inte ett krav på uniformitet. Löftet svarar mot den naturliga förväntan att diakonens och prästens tolkning av sitt kyrkliga uppdrag ska präglas av fasthet, ödmjukhet, beredvillighet och samarbetsvilja. Kristus själv är förebilden.

Löftet om lojalitet och solidaritet får en rad praktiska konsekvenser. I församlingen har prästen och diakonen det krävande ansvaret att med ödmjukhet tolka solidaritetskravet så att splittning och gruppbildningar undviks och kärlek och sammanhållning befordras. Om motsättningar hotar har kyrkan rätt att av dem förvänta öppenhet och villighet till samtal, samförstånd och förlikning i medvetande om att de är församlingens tjänare. Det är uttryck för en rätt solidaritet, som kan gagna församlingens enhet och sammanhållning, att i en ödmjuk och positiv anda ge och ta emot saklig kritik.

Kyrkans vigda tjänare måste i allt söka kyrkans enhet och värna kyrkans tro, bekännelse och lära. Till det hör att följa kyrkohandboken för Svenska kyrkan.

Tystnadsplikten berör såväl ett förhållningssätt som kyrkans identitet och självförståelse.

Den principiella utgångspunkten för tystnadsplikten är bikten där människan är inför Gud. Vad som sker i relationen mellan människa och Gud kan den närvarande prästen inte säga något om. Att bryta tystnadsplikten är därför både ett svek mot Gud, kyrkan och människors förtroende. Den absoluta tystnadsplikten är dessutom skyddad i svensk lag. Om tystnadsplikten inte respekteras finns risken att detta lagskydd ifrågasätts.

Biktens tystnadsplikt har också kommit att innefatta enskild själavård. Den utvidgade tystnadsplikten gäller för både präster och diakoner. Den stola som innehavare av vigningstjänsten bär är en påminnelse om uppdraget att bära varandras bördor, också den börda som anförtrotts i samtal.

Prästen har absolut tystnadsplikt beträffande bikt och enskild själavård. Detta betyder att inget får sägas som berör vare sig att samtalet har ägt rum eller dess innehåll.

Diakonen har tystnadsplikt i enskild själavård. Denna tystnadsplikt innehåller fyra undantag när tystnaden får eller ska brytas. Undantagen är 1) när diakonen har ålagts att uttala sig under ed, 2) när det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag, 3) när konfidenten gett tillåtelse och 4) när misstanke finns att barn far illa.

För både prästen och diakonen råder i kyrkans församlingsvårdande verksamhet förbud mot att röja uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Som nämnts tidigare finns också en anmälningsskyldighet när

misstanke finns om att barn far illa. Den gäller för alla församlingens medarbetare, även för prästen, om det inte är så att kunskapen kommit under enskild själavård eller bikt hos prästen.

Fjärde vigningslöftet: Trovärdighet

*Vill ni leva så bland människor,
att ni blir vittnen om Guds kärlek
och om försoningens hemlighet?*

Kyrkans uppdrag är att förkunna evangelium i såväl ord som handling. Det fjärde vigningslöftet fokuserar livshållningens vittnesbörd. Det bekräftar att gärningarna i sig vittnar. Prästen och diakonen ska återspegla Guds kärlek och ge försoningen vidare till andra och ska därför leva så att kyrkans trovärdighet inte ifrågasätts.

Som *Verbi Divini Minister*, det gudomliga ordets tjänare, är det prästens uppdrag att stå i tjänst hos Kristus och tas i anspråk för förvaltningen av nådemedlen. Som ett *barmhärtighetens tecken* är det diakonens uppdrag att stå i tjänst hos Kristus som den store diakonen för medmänniskans skull. Därför är det viktigt att liv och lära korresponderar så att prästen och diakonen med sin person inte döljer Kristus.

Kyrkans förväntan på alla vigda tjänare är att orden, handlingarna och livshållningen ska tala samma språk. Deras privatliv är endast i begränsad mening ett privat liv. Kyrkans anseende får inte skadas och hennes trovärdighet inte komprometteras. Det

gäller i förhållande till såväl skrivna som oskrivna lagar. Prästens och diakonens privatliv och tjänst hör alltså samman. De ska möta människor på ett sätt som väcker förtroende såväl för dem själva som för kyrkan. Genom domkapitels och biskops tillsyn kan man ställas till ansvar om man anses ha brutit mot sina vigningsslöften. Samtidigt bör framhållas att försoningen även gäller präst och diakon – de behöver också själva få möta förståelse. När diakonen och prästen misslyckas ska kyrkan erbjuda en väg till upprättelse och nystart genom bekännelse och förlåtelse.

VI Antagningskriterierna

KRITERIERNA FÖR ANTAGNINGEN har tillkommit i ett positivt syfte, nämligen att finna kandidater som kan fylla församlingarnas behov av lämpliga präster och diakoner. Det handlar också om att de ska fara väl av att tjänstgöra i dessa uppdrag. Kriterierna kan ses som instrument i det direkta arbetet med antagning av kandidater. De kan användas som en ”spegel” för den som tänker kring en uppgift i kyrkans vigningstjänst för att pröva sina gåvor. De kan även användas som disposition av samtal och vid utformning av praktikrapporter.

Sex kriteriegrupper kan anges, nämligen kallelse, tro och liv, intellektuella förmågor, social och empatisk förmåga, förankring och förståelse av Svenska kyrkan samt ledarskap. De behandlas här var för sig även om de i det enskilda fallet i realiteten ofta sammanfaller. I kriterierna tydliggörs både tänkta förmågor och erfarenheter, liksom vad man bör ha med sig vid antagning och förvärva under studietiden.

Kallelse

När kallelsen prövas avser det kandidatens förmåga att i församlingens mitt bidra till att församlingens grundläggande uppgift fullgörs.

Församlingen är och ska vara den rekryterande miljö där männ-

iskor tas emot och växer i sin kallelse. Det är viktigt att församlingens medarbetare och medlemmar ser och förstår sitt ansvar och sin möjlighet att inspirera till tjänst i samhället. Likaså att uppmuntra unga och äldre till att bli goda medarbetare i kyrkans tjänst.

Den yttre kallelsen är i den enskildes liv ofta en process. Den kan synliggöras genom att någon säger att tjänst i Svenska kyrkan kan vara Guds vilja med ditt liv. Någon i församlingen, vän eller anhörig som lagt märke till och ger uttryck för möjligheterna hos den enskilda personen, kan på det sättet förmedla kallelsen. Den yttre kallelsen kan också bli påtaglig genom att man anförtros uppgifter i församlingen där man bekräftas i att man har gåvor som är väl lämpade för särskilda uppgifter. Det bör uppmärksammas att den lutherska traditionen betonar just denna yttre kallelse. Visserligen finns i varje vilja till tjänst personliga motiv, men ytterst handlar alltid uppdraget om att finnas i Guds tjänst för människors och världens skull.

Den inre kallelsen är en egen förståelse av att vara kallad. Den är personlig både i fråga om tillkomst och innehåll. Goda tecken på inre kallelse är att man utifrån en tro på Kristus är personligt engagerad av teologi, av människor, av det villkorlösa evangeliet och av att hjälpa utsatta människor och föra deras talan. Någon kan beskriva den inre kallelsen som en specifik andlig upplevelse, medan det för en annan är en insikt som vuxit fram under en längre tid. Denna kallelse bör på olika sätt provas i bön och inför Guds ord. Här är det viktigt att i samtal med en egen själasörjare få dela tankar om sin tro och kallelse.

För den enskilde kan den inre kallelsen vara en stark och motiverande erfarenhet. Människans egen relation till Gud är djupt personlig och är som sådan inte föremål för prövning. I antagningsprocessen ges möjlighet att pröva den yttre kallelsen och hur den förhåller sig till den inre kallelsen. Bekräftelsen på kyrkans kallelse till tjänst ges genom domkapitlets och biskopens beslut. Den manifesteras slutligen i vigningen, som sker i församlingens mitt som en kyrkans bönehandling.

Förståelsen av att vara kallad är en nödvändig grund att stå på, framför allt när livet är motigt och arbetsuppgifterna krävande. Men också i fråga om den förståelsen kan diakonen och prästen drabbas av tvivel. När tilliten till den egna, inre kallelsen vacklar kan de ta sin tillflykt till den yttre kallelsens konkreta uttryck; besluten av biskop och domkapitel, orden som uttalades, handpåläggningen, löftena och förbönerna i vigningen.

Från antagningssynpunkt är rekommendationen från församlingspräst och församlingsdiakon liksom praktiken viktiga instrument. Praktiken måste planeras och analyseras ur flera synvinklar. Svenska kyrkans församlingar skiljer sig åt på många sätt. Praktiken bör ge en bred bild av församlingars olika karaktär. Även den andliga dimensionen är viktig. Det handlar om att kandidaten ska få möta en levande andlig miljö och lära känna olika typer av andliga riktningar. Praktiken är en central miljö för kandidaten att få pröva sin kallelse och sina gåvor i konkreta situationer.

FOTO: KRISTINA STRAND LARSSON/IKON

Tro och liv

Kyrkans och församlingens centrum finns i gudstjänsten. Det är en naturlig del av det kristna livet att delta i församlingens gudstjänstliv och att vårda sitt eget andaktsliv. Redan vid antagningen är det viktigt att ha varit delaktig i en svenskkyrklig församlings gemenskap under minst två år. Så lär man också känna kyrkans liv, liturgi och andra kristna. Det betyder att kandidaten från början behöver ha elementära kunskaper om den bekännelsetradition som Svenska kyrkans står i. Kandidaten ska också ha erfarenhet av eget andakts- och böneliv. Under studietiden fram till vigning ska denna erfarenhet fördjupats till en tydlig egen kyrklig förankring. I detta ligger en lojalitet mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, men också kännedom om Svenska kyrkans organisation på dess olika nivåer.

För mötet med olika människor behövs dessutom kunskap om olika fromhetstraditioner i vår kyrka. Kandidaten förväntas också kunna beskriva sin egen vilja och längtan efter att vara med och bygga församling.

Vid antagningen behöver det bli tydligt om det finns förutsättningar för kandidaten att utveckla och fördjupa sin tro. Det berör både inre och yttre möjligheter.

På vägen mot vigning behöver tron bli en integrerad del av den egna personligheten. För att kunna gå in i vigningstjänsten behöver kandidaten en personlig tro och personlig mognad.

En mogen tro kan beskrivas på olika sätt. Det kan handla om att vara medveten om sin egen livshistoria, att kunna berätta

viktiga händelser och erfarenheter från sitt liv och att kunna reflektera över hur dessa format personligheten och påverkar ens livsval. Det handlar om att bäras av en personlig levande tro som står i samklang med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Tron kan ge underlag för tankar om vad ansvaret att gestalta kristen tro i vardagen kan innebära. Den kan också synliggöras genom en förmåga att uppleva eller förhålla sig till något som är heligt i tillvaron. Som ett ansvarigt subjekt kan det både innebära att hantera skuld och kunna ge uttryck för vad som kan vara nåd i livet. Den mogna tron kan också vara bärare av hopp och tilltro till tillvarons meningsfullhet. Likaså är det viktigt att kunna se sig själv i samhörighet med sin församling och sin omvärld.

För prästen innebär uppdraget inom kyrkans vigningstjänst att i ord och handling rent och klart förkunna evangelium samt förvalta sakramenten. För diakonen innebär det att möta människor i social och andlig utsatthet. För både prästen och diakonen behövs en beredskap för att kunna möta tvivel och troskamp, såväl i det egna livet som i mötet med andra. Till detta kommer att det är viktigt med öppenhet för andlig förnyelse och fördjupning, egna erfarenheter och förmåga att dela sådana erfarenheter, egna och andras.

Intellexuella förmågor

För att utöva uppdraget som diakon eller präst krävs intellektuella förmågor som bara delvis kommer fram i en akademisk

utbildning. Intellectuell förmåga behövs till exempel för att förstå sammanhang och kunna formulera evangelium utifrån människors behov, eller för att snabbt analysera en situation och uppträda till stöd för utsatta människor. Det handlar också om att empatiskt kunna sätta sig in i andras perspektiv, känna med andra och förstå och hantera sina egna känsloreaktioner. Till de intellektuella förmågorna hör också att vara flexibel och kunna anpassa sig till ändrade omständigheter. Man behöver kunna byta perspektiv och pröva nya tillvägagångssätt.

I vinningstjänsten är det viktigt att kunna tänka och resonera kring det som är uppgiftens innehåll och att ha en uppfattning som går att dela med andra. I uppdraget behövs förmågan att kunna tolka och koppla tro och teologi till människors liv och erfarenheter. Man behöver också kunna omsätta teorier till handling och kommunicera på ett pedagogiskt och förståeligt sätt.

För att vigas till tjänst är det nödvändigt att ha en gedigen kompetens i sitt yrke. För diakonen innebär detta en karitativ grundutbildning och för prästen en föreskriven teologisk utbildning. Dessa utbildningar ska dessutom kompletteras med en pastoral utbildning.

Vid antagning är många i början av sin utbildning. För diakonkandidater kan det vara vanligare än för prästkandidater att ha sin fackutbildning klar. Detta kan till del ge olika förutsättningar att bedöma personens intellektuella förmåga. I antagningen bör man ändå försöka bedöma personens möjlighet att kunna tillgodogöra sig studierna och att utveckla de personliga

och teoretiska kompetenser som är nödvändiga för att utföra de uppgifter som ingår i tjänsten. Bedömningen kan exempelvis ske genom tester eller djupintervjuer där grundläggande personlighetsdrag blir tydliga. Redan här bör framgå om personen till exempel är nyfiken, initiativrik, har engagemang och kan formulera en framtidsvision.

Social och empatisk förmåga

Människor ger förtroende till den man uppfattar vara förtroende värd. Att ha en social kompetens eller förmåga är att kunna samspela med människor i olika situationer. Här ingår förståelsen av sociala normer liksom initiativförmåga och flexibilitet.

Både social förmåga och empati kan utvecklas. Vid antagning är det stor skillnad att här möta den unga kandidaten och den som är äldre. Även om vissa grundläggande personlighetsdrag redan tidigt formas, finns hos den yngre en utvecklingspotential som minskar ju äldre man blir. Vid antagningen bör dessa grundläggande personlighetsdrag liksom utvecklingsmöjligheterna beaktas. Hos de äldre är det att förhålla sig till den mer ”färdiga” personligheten.

Den som ska vigas till tjänst bör ha en stabil och öppen personlighet och vara medveten om egna förtjänster och svagheter. Det ställer särskilda krav på att söka försonas med sina egna sår och smärtsamma erfarenheter. Att genom exempelvis persongenomgång bli medveten om sin egen historia är en värdefull kunskap. Det måste hela tiden finnas en vilja till personlig

utveckling. Längtan efter att vara genuin, få utveckla sina gåvor och att få bearbeta sina svagheter är viktiga drivkrafter.

Man behöver vara så pass trygg i sig själv att man är tillgänglig för andras behov men inte själv behöver dem, inte gör dem till sina egna och inte gör dem till en del av sin egen identitet. Det innebär bland annat att man måste ha förmåga att se och respektera gränser, vare sig det gäller förälskelse och sexualitet eller erbjudanden om gåvor av olika slag. En god medvetenhet om sina egna och andras gränser hjälper till att finna rätt perspektiv samt att förstå skillnaden och sambandet mellan det privata, det personliga, det kollegiala och det offentliga.

Den som står i vigningstjänsten tjänar i många sammanhang och olika uppgifter och behöver därför ha förmåga till samarbete, underordnande och ledarskap. De varierande arbetsuppgifterna kräver också förmåga till flexibilitet, improvisation och uthållighet, liksom att organisera och prioritera aktiviteter på ett effektivt sätt, att sätta upp och hålla deadlines.

Att stå i vigningstjänst innebär att möta människor i sårbara och utsatta situationer. Öppenhet mot människors behov och frågor ska karakterisera prästens och diakonens tjänande. Därför krävs förmåga att med respekt kunna lyssna och samtala. Att empatiskt dela en annan människas livsberättelse.

Uppdragen inom kyrkans vigningstjänst kräver samarbetsförmåga, förmåga att kunna arbeta med andra människor och relatera till dem på ett lyhört och smidigt sätt. Det i sin tur kräver förmåga att lyssna, kommunicera och hantera konflikter

på ett konstruktivt sätt. I sin yrkesverksamhet behöver prästen och diakonen vara utåtriktade och socialt aktiva, kunna skapa kontakter och underhålla relationer. Det innebär bland annat att ha förmåga att sätta sig in i någon annans perspektiv eller situation utan att ta över den personens känslor.

Uppdragen inom vigningstjänsten kan stundtals präglas av tidspress, tvära kast och svåra situationer. För att orka med detta krävs stresstålighet. Kandidaten bör kunna visa sig vara lugn, stabil och kontrollerad i stressade situationer. Det är viktigt att ha ett realistiskt perspektiv på situationer och fokusera på rätt saker.

Att vara i vigningstjänsten innebär både att stå i händelsernas centrum och att lämnas ensam i mycket. Kandidaterna bör därför ha trygghet och mod att leva såväl i offentligheten som att leva med sig själva i ensamhet. Moralisk integritet är viktig, vilket innebär att ord och liv måste korrespondera.

Professionella samtal om personlig utveckling under utbildningstiden är en hjälp till personlig mognad och reflektion och ska finnas som en självklar del av både utbildningstiden liksom den framtida tjänsten.

Förankring och förståelse av Svenska kyrkan

Svenska kyrkan vill vara trogen den apostoliska tron och manifestera den allmänneliga kyrkan. I detta har vår kyrka en egen historia och sin lutherska identitet

Av den som står i vigningstjänst i Svenska kyrkan förväntas kunskap om och solidaritet med Svenska kyrkans bekännelse-

tradition och ordning. Vid antagningen kan denna kunskap vara mycket skiftande. Redan vid antagningen bör dock kandidaten ha tillräcklig kunskap för att kunna motivera varför han eller hon valt att verka just i Svenska kyrkan. Under studietiden är det viktigt att denna förankring fördjupas framförallt i frågor av konfessionell betydelse som kyrkosyn, dopsyn, nattvardssyn, bibelsyn och synen på frälsningen.

Utöver den konfessionella troheten är vissa formella frågor av stor betydelse. Kandidaten ska under studietiden skaffa sig god kunskap om Svenska kyrkans organisation och det rättsliga ansvar som följer av tjänsten.

När det gäller kyrkans vigningstjänst ska vigningskandidaterna inför examen och vigning vara medvetna om och bejaka att prästens uppdrag i Svenska kyrkan utövas av både män och kvinnor och vara beredd att tjänstgöra i alla uppgifter med andra präster och diakoner. Av omsorg om kyrkans enhet och själavård gäller som förutsättning för vigning att kandidaten inte underkänner giltigheten i andra prästers vigning och sakramental handlingar. Varje präst och diakon är kallad att i liv och arbete söka fördjupad och synlig enhet i bekännelse och gudstjänst inom vår kyrka.

Samtidens starka internationalisering och Sveriges ständigt ökande etniska, kulturella och religiösa pluralism kräver bred kännedom om icke-kristna religioner. Detta är också en kunskap som inte behöver vara förhanden vid antagning utan som erövrats under studietiden. Såväl de historiska religionerna som de nutida

religionsbildningarna bör bli föremål för studium. Tonvikten bör läggas på religionernas aktuella utgestaltning och politiska roll. De s.k. nyandliga rörelserna bör också uppmärksammas. En kandidat bör vid studiet av icke-kristna religioner uppöva förmågan att sätta dessa i relation till kristendomens egenart.

Ledarskap

Att gå in i ett uppdrag inom vinningstjänsten innebär alltid ett visst mått av ledarskap. Ledarskap handlar i djupet om relation. Den tar sig olika uttryck och gestalt. Ledarskap är att utveckla, inspirera och vara bärare av visioner. I ledarskapet är också förmågan att organisera och leda grupper nödvändig. Det handlar om att kunna leda, motivera och förse andra med de befogenheter som krävs för att effektivt nå gemensamma mål. Ledarens ansvar är att samordna grupper och följa upp andras arbete.

I ledarskapet ligger en förmåga att förstå omvärlden, församlingens uppgift och strategiskt verka för Guds rike.

I kyrkans nya situation är det viktigt att som ledare kunna se, bekräfta och göra det möjligt för ideella medarbetare att ta ansvar i kyrka och församling. Svenska kyrkan har förpliktat sig att ge barnen en särställning. Det är därför också viktigt att som ledare kunna se vad ett barnperspektiv får för konsekvenser för församlingens sätt att uttrycka kristen tro i liv och verksamhet.

Samtidigt som ledaren har ett särskilt ansvar har den som vigs till tjänst själv alltid någon överordnad att relatera till. Det måste därför finnas en vilja att leda och låta sig ledas. I ledarska-

FOTO: MAGNUS ARONSON/IKON

pet ligger även viljan och förmågan att verka inom de ramar som kyrkans demokratiska struktur föreskriver. Ett gott samspel med kyrkans förtroendevalda är av största vikt.

Som de flesta andra ledaruppdrag innebär vigningstjänsten ett ansvar som kräver personlig mognad och integritet. Hos en ledare bör finnas förmåga att problematisera maktens möjligheter och frestelser. Inte minst ett andligt ledarskap, som berör människors inre övertygelser och erfarenheter, kräver en särskild vaksamhet beträffande risken att utnyttja människor för egna behov och syften.

Ledarskapet kan också innefatta handledarskap. Här blir studietiden med att själv vara i handledningssituationer ett viktigt lärande som behöver reflekteras över. Ett gott handledarskap präglas av ödmjukhet, situationsanpassning och bemyndigande.

Vid antagning kan det inte förutsättas att ledarerfarenheten är särskilt stor, även om det är en stor tillgång när den finns. Det som därför bör prövas i antagningsprocessen är en kandidats personlighetsmässiga och praktiska möjligheter att utveckla en ledarförmåga och fungera i rollen. I detta är det viktigt att exempelvis under praktiken få tydliga och positiva förebilder av präster och diakoner i ledaruppgifter. Det är också angeläget att förebilder inom det egna könet finns. Kandidaten bör uppmuntras att under tiden skaffa sig ledarerfarenheter också utanför praktikperioderna. Detta kan innebära att ta ansvar i församlingens barn-, konfirmand- och ungdomsverksamhet.

VII Antagning till vigning och tjänst

DEN SOM VIGS till tjänst i Svenska kyrkan har fått en särskild kallelse och har svarat ja till den. Innan någon kommer så långt som till vigning har dock mycket ägt rum på vägen fram till den. Förutsättningarna för och förberedelserna inför att viga till tjänst i Svenska kyrkan är av olika slag. Det finns fastställda krav på utbildning och praktisk erfarenhet som dokumenteras i utbildningsbevis och intyg. Grundläggande är lämpligheten för uppdraget.

Antagningsprocessen

Under perioden från intresseanmälan till vigning ska stiftet klargöra den enskilda kandidatens kapacitet och möjligheter och efter antagningsbeslutet ge stöd till utveckling och fördjupning. Till antagningsprocessen hör därför att företrädare för stiftet samtalar med kandidaterna om individuella behov av utbildningsprofil och praktik utifrån deras förutsättningar.

Kandidat som önskar bli präst eller diakon tar kontakt med den rekryteringsansvariga stiftsadjunkten eller stiftsdiakonen, som också är kontaktperson under antagningsprocessen och, när denna är avslutad, fram tills dess vigning till tjänst sker.

Den rekryteringsansvariga ger kandidaten kunskap om hur stiftet planerar vägen fram till antagningskonferensen. Då berörs grundläggande förväntan på församlingserfarenhet, när praktik utförs och intresseanmälan ska inkomma. En tidig kontakt med stiftet gör det möjligt för biskopen att ge ett tidigt antagningsbesked så att förberedelserna inför att gå ut i tjänst kan ske i ett bra samspel mellan den antagna vigningskandidaten, stiftet, praktikförsamlingarna och utbildningsinstitutionerna.

Efter att biskopen beviljat *venia*, dvs. gett tillstånd att predika och tjänstgöra i gudstjänst, kan prästkandidaten delta i kurser eller i handledning som kan ordnas som en förberedelse inför praktiken.

I vissa stift sker den första handledda praktiken så snart som möjligt efter att diakon- respektive prästkandidaten lämnat in sin intresseanmälan till stiftet. Vanligtvis ger handledaren omdömen om praktiken som ett led i stiftets antagningsprocess. I andra stift sker praktiken först efter det att antagningen ägt rum.

Som ett led i antagningen ingår enskilda samtal med stiftets biskop. En viktig del av lämplighetsprövningen sker vid en antagningskonferens eller i vissa fall genom samtal med en särskild antagningsgrupp. Från antagningskonferensen eller motsvarande ges ett råd till biskopen och domkapitlet angående antagningen. Rådet bygger på antagningskriterierna och innehåller förslag till biskopens beslut.

Antagningsbeskedet

Besked om antagningsbeslutet ges i samtal med biskopen. Syftet med antagningsförfarandet är att finna, bejaka och motivera varför någon kallas att bli präst eller diakon. Det är därför viktigt att antagningsbeslutet förklaras så tydligt som det är möjligt, oavsett vad resultatet blev. Det gäller dock enbart de grundläggande skälen för beslutet.

Den som blir antagen behöver få en nyanserad återkoppling som ger en bild av de personliga förutsättningarna och därmed även ger stöd för de fortsatta förberedelserna.

Antagningen, som bör ske tidigt, handlar om de grundläggande förutsättningarna för en kandidat att gå in i ett vigningsuppdrag, inte om att motsvara ett tänkt färdighetsideal. Det finns rum för att inhämta nya kunskaper och erfarenheter samt att utvecklas vidare som person. Antagningen förutsätter också att en sådan positiv personlig utveckling sker.

När biskopen ger beskedet *Ja* motiveras samtidigt varför den kallelse ges som slutligen bekräftas genom vigningen. Det är viktigt att bekräftelsen är tydlig. Det positiva antagningsbeskedet innebär att bli antagen som präst- respektive diakonkandidat inför vigning och tjänstgöring i uppdraget. Det gäller under förutsättning att inget inträffar som i grunden ändrar underlaget för antagningen. Tydliga exempel på sådant kan vara allvarlig sjukdom, grav social problematik eller troskris. För att ge en god förberedelsetid inför vigningen till tjänst är det nödvändigt att den antagna kandidaten får vara trygg med det besked som getts.

I vissa fall kan kandidaten få beskedet *Ja under vissa villkor*. Detta besked innebär ett ja i grunden. Men för att det ska bli verklighet måste vissa villkor vara uppfyllda. Den är inte fråga om ett besked mellan Ja och Nej. Villkoren måste vara sådana att om de uppfylls blir det närmast automatiskt ett Ja. De kan exempelvis handla om fördjupad förankring i Svenska kyrkan, praktik, deltagande i gudstjänstlivet eller personlig bearbetning inom ett specificerat område.

I samband med stiftets antagning kan krav ställas på kompletterande utbildning om kandidaten inte har tillräcklig förtrogenhet med eller erfarenhet som medarbetare i kyrkan.

När biskopen ger beskedet *Nej*, dvs. har beslutat att inte anta en kandidat för vigning och tjänstgöring, gäller beslutet för minst fem år. En ny prövning kan även ske i ett annat stift än det första. Någon rättighet att bli prövad på nytt finns dock inte och det bör endast ske i undantagsfall. Detta bör också betonas när ett negativt antagningsbesked ges. I annat fall kan en kandidat dra på sig kostnader på grund av kanske orealistiska förhoppningar om att det första beslutet ska omprövas.

Det kan också visa sig att det inte är möjligt att ta ställning till antagning utan komplettering och ny prövning. Det gäller exempelvis om kandidaten inte kunnat göra sig själv rättvisa på grund av personliga omständigheter eller akut kris. I detta fall kan beslutet skjutas fram till efter en ny antagningsprocess.

Ansvarsfördelning: biskopen beslutar om vigning, domkapitlet om tjänstgöring

Enligt kyrkoordningen är ansvarsfördelningen att biskopen beslutar om vigning till diakon eller präst medan domkapitlet beslutar om antagning för diakonal respektive prästerlig tjänstgöring. De måste därmed vara överens för att vigning och tjänstgöring ska kunna ske.

Motsvarande ordning gäller för övrigt när en redan präst- eller diakonvigd person ska antas för tjänstgöring. För domkapitlets behörighetsbeslut krävs att biskopen godkänner att det sker.

Mot bakgrund av den formella ansvarsfördelningen är det viktigt att antagningsprocessen är sammanhållen och avslutas genom att biskopen ger antagningsbeskedet. Formerna kan växla för hur domkapitlet är delaktigt och får underlag för sitt beslut om att anta för tjänstgöring. Det är dock viktigt att biskopen för domkapitlet redovisar resultatet av antagningsprocessen. Domkapitlets formella beslut fattas dels när domkapitelsintyg ska utfärdas till utbildningsinstitutet, dels i det bekräftande beslutet att godkänna en kandidat i präst- eller diakonexamen.

Ålderns betydelse för antagning och vigning

Någon generell åldersgräns för att antas eller vigas till tjänst finns inte. Vid antagningen finns det dock anledning att väga möjlig tjänstgöringstid mot kandidatens kyrkliga förankring, utbildningstid och studiekostnader samt stiftets behov av präster och diakoner.

Antagningens giltighetstid, intyg och anställning

Antagning som präst- eller diakonkandidat gäller normalt under en tid av 8 år. För detta krävs att kontakten med stiftet finns kvar under tiden.

Biskopen och domkapitlet utfärdar intyg för präst- och diakonkandidaterna inför antagning till det kyrkliga utbildningsinstitutet.

Stiftsstyrelsen beslutar om anställning av pastorsadjunkt och i förekommande fall om introduktionstjänst för diakoner.

Antagning och anställning som präst inom EFS

Den antagningsprocess som har beskrivits gäller för den som ska bli diakon eller präst i Svenska kyrkans ordinarie befattningsorganisation. När det gäller den som ska vigas för tjänstgöring inom EFS gäller att lämplighetsprövning sker inom EFS med beslut av dess styrelse om antagning för tjänstgöring.

EFS tillfrågar biskopen i det stift där den blivande prästen ska tjänstgöra om att viga och domkapitlet om att genomföra prästexamen. Präster inom EFS är präster i Svenska kyrkan men med begränsningen att enbart kunna anställas som präster inom EFS. För att få utvidgad behörighet att också tjänstgöra i den ordinarie kyrkliga organisationen fordras komplettering av utbildning, antagningsbeslut av biskopen samt behörighetsbeslut av domkapitlet.

Byte av vigningsstift

Prästkandidater får ansöka om att byta vigningsstift senast tre terminer före vigningen. Endast med hänvisning till särskilda omständigheter kan undantag medges. Kandidater ska vigas i det stift där de får tjänst, vilket innebär att det för vissa diakonkandidater kan bli nödvändigt att byta stift sent under utbildningen.

Om en kandidat som önskar byta stift redan har antagits behöver inte hela antagningsprocessen göras om. Någon rätt att byta stift finns inte. Det är därför nödvändigt med samtal med biskopen inför vigning och att domkapitlet beslutar om antagning för tjänstgöring i stiftet. Det kan också finnas behov av praktik och vissa kurser för att lära känna det nya stiftet.

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Vigningstjänsten är en, vilket bland annat kommer till uttryck när någon måste förklaras obehörig av ett domkapitel eller ansvarsnämnden för biskopar. En sådan obehörighetsförklaring gäller hela vigningstjänsten, inte enbart ett uppdrag inom vigningstjänsten.

Däremot är det möjligt att vigas till och vara behörig till mer än ett uppdrag. En diakon kan bli präst och en präst bli diakon. När en sådan förändring ska ske behövs en ny antagningsprocess, eftersom kallelse och innehåll är olika i uppdragen.

När någon går in i ett nytt uppdrag finns inget tvång att lämna behörigheten i det tidigare uppdraget. Däremot är det viktigt för

församlingens skull att en person enbart tjänstgör i ett uppdrag. Bland annat är tystnadsplikten olika för prästen och diakonen.

Likvärdig bedömning mellan stiften

Den grundläggande ambitionen är att alla som anmält intresse för att bli präst eller diakon i Svenska kyrkan ska tas emot och bedömas på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Det är dessutom nödvändigt eftersom antagning, kallelse och vigning till diakon eller präst i ett stift gäller för hela vår kyrka. Processen kan dock ha olika utformning i stiften. Huvudregeln är att lämplighetsprovning, antagning, vigning och första tjänstgöring sker i ett och samma stift.

Antagningsprocessen kan variera avseende:

- krav på rekommendationsbrev från församlingspräst eller diakon,
- sammansättningen av antagningskonferens och antagningsgrupp,
- den praktiska uppläggningsen och biskopens deltagande vid antagningskonferensen,
- hur antagningsbesked lämnas,
- möjligheterna att ta emot en kandidat som önskar byta stift beroende på antal antagna kandidater och behovet av präster och diakoner i stiftet,
- antalet samtal med biskopen och deras förläggning i tid och rum,
- praktikens placering under antagningsprocessen.

Slutord

Präster och diakoner behöver såväl teologiska och pastoral-teologiska kunskaper som omvärldskunskap och praktik-erfarenhet.

Utbildningen ska göra kandidaterna förtrogna med och ge insikt i Bibeln och Svenska kyrkans bekännelsetradition och identitet. Den ska utrusta och stärka dem att själva stå fasta i kyrkans tro, dela den med andra och bistå den som behöver kyrkans tjänst. Den ska göra prästen och diakonen väl skickade att fullgöra sina uppdrag i trohet mot vagningslöftena.

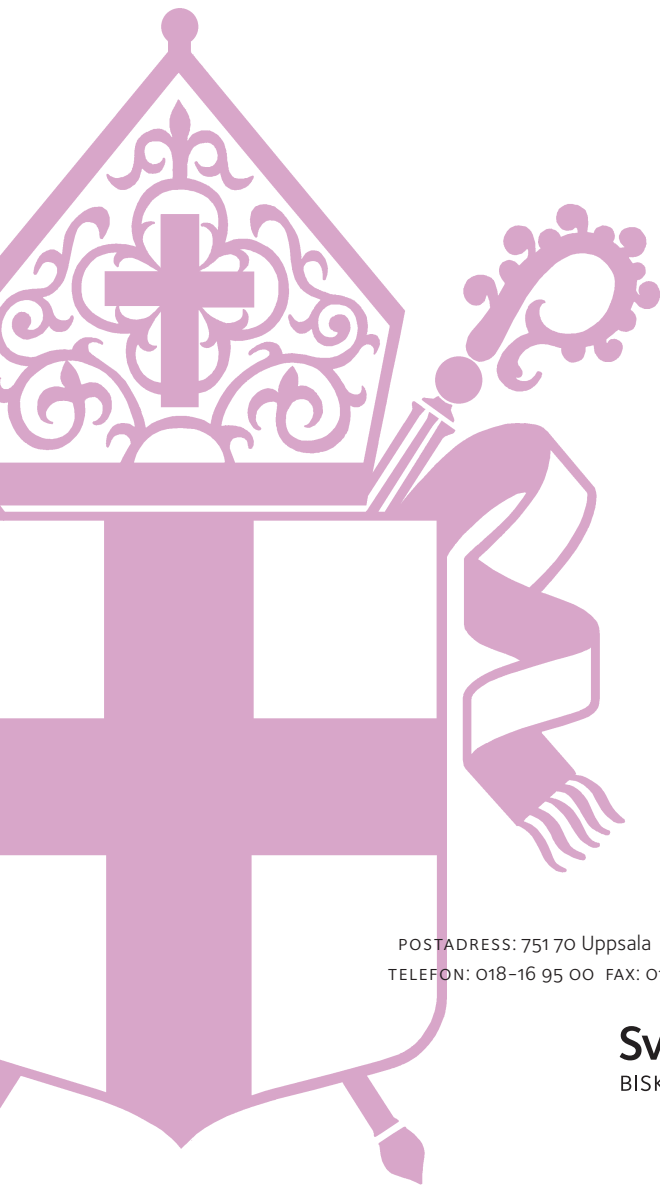
Utbildningen ska ge kandidaterna redskap för deras tjänst i samhället. Exegetik, hermeneutik, etik, religionsfilosofi, religionsdialog, beteendevetenskap och samhällskunskap är exempel på viktiga kunskaps- och erfarenhetsområden.

Den som förbereder sig för att bli präst eller diakon i Svenska kyrkan måste för sin egen andliga förankring och utveckling delta regelbundet i Svenska kyrkans gudstjänst- och församlingsliv.

Jesus säger: ”Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er och bestämt er till att gå ut i världen och bära frukt, frukt som består.”
(Joh 15:16a)

FOTO: MARIA SVENSK/IKON

POSTADRESS: 751 70 Uppsala BESÖKSADRESS: Sysslomansgatan 4
TELEFON: 018-16 95 00 FAX: 018-16 96 40 www.svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan
BISKOPSMÖTET